Valtakunnanvoudin kanslia 4.5.2026 UOL/1165/2026

Eduskunnan lakivaliokunnalle

VNS 3/2026 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2027–2030,

Asiantuntijalausunto

Valtioneuvoston selonteosta julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2027–2030 todetaan pyydettynä lausuntona ulosottotoimen osalta kunnioittaen seuraavaa.

Ulosottotoimen tilannekuva pääpiirteissään

Lähes joka kymmenes suomalainen oli viime vuonna ulosoton asiakas. Lukuina tämä tarkoittaa 552 683 henkilöä ja 55 680 oikeushenkilöä. Erityisesti henkilövelallisten määrä lisääntyi viime vuonna. Sama kehitys on jatkunut alkuvuonna 2026.

Ulosottomenettelyssä on 2025 myyty ulosottoon joutuneiden kansalaisten ja yritysten asuntoja ja kiinteistöjä 4418 kappaletta, eli 16,1 % enemmän kuin edellisenä vuotena. Kaikkiaan myyntejä tehdään tällä hetkellä enemmän kuin koskaan 2000 luvulla. Uusia kohteita tulee jonoon huomattavasti enemmän kuin ehditään myydä. Myyntiä odottaa tällä hetkellä 13 600 kohdetta. Velallisten ja velkojien oikeusturva uhkaa merkittävästi vaarantua myyntiaikojen kasvaessa. Myyntien viivästyminen aiheuttaa valtiolle riskin vahingonkorvausvastuusta. Ajallaan etenevä realisointi auttaa velallisia hoitamaan velkojaan ja samalla kerryttää velkojille, kuten valtiolle lisätuloja.

Häätöjen määrä on lisääntynyt merkittävästi viimeisen kymmenen vuoden aikana. Vuonna 2025 häätöhakemuksia oli 9395 kappaletta. Häätöjen asianmukainen ja velallisten oikeusturvasta huolta pitävä

toteuttaminen vaatii paljon henkilötyötä, josta ei voi tinkiä. Häätökohteissa olevien henkilöiden osalta ulosotto huolehtii riittävien muuttoaikojen toteutumisesta sekä selvittää asukkaiden tilannetta yhdessä sosiaaliviranomaisten sekä muiden tukea tarjoavien tahojen kanssa, jotta asunnottomuus vältetään aina kun se on mahdollista.

Ulosottolaitos panee puolueettomana ja riippumattomana lainkäyttöviranomaisena täytäntöön EU:n henkilö- ja yhteisöpakotteet. Ulosottolaitoksessa toiminnosta vastaa erityistäytäntöönpanon toimintayksikkö. Pakotteiden täytäntöönpano on vaatinut yli kymmenen henkilötyövuoden työpanoksen, joka on osittain ollut pois yksikön varsinaisesta työstä, kuten harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnasta.

Ulosoton tietojärjestelmän ylläpito- ja kehittämistoiminnan kilpailutetaan vuoden 2026 aikana. Ulosottolaitoksen on valmistauduttava siihen, että järjestelmää noin 25 vuotta toimittanut yritys voi vaihtua. Järjestelmäosaamista kasvatetaan Ulosottolaitoksessa ja Oikeusrekisterikeskuksessa, jotta muutoksen riskit ja kulut voidaan hallita. Tämä lisää kustannuksia kehyskaudella, mutta tulee pienentämään kustannuksia pidemmällä aikavälillä.

Julkisen talouden suunnitelma

Esitykseen kirjatut yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet, toiminnalliset tulostavoitteet ja keskeisimmät toimenpiteet ovat oikeat ja hyväksyttävät. Ulosottotoimen osalta rahoitus on kuitenkin hyvin haasteellinen.

Alla joitakin tarkennuksia yleiskuvaan.

Asuntomarkkinoiden ja asumisen ongelmat kärjistyvät ulosottomenettelyssä

Suomessa asuntojen hinnat ovat laskeneet yhtäjaksoisesti vuodesta 2022. Vastaavan pituinen lasku tapahtui 90-luvun alussa. Suurten

kaupunkien ja kasvukeskusten asuntomarkkinat toimivat melko hyvin, mutta muuttotappiosta kärsivillä paikkakunnilla kauppaa on vaikea käydä ja hintojen laskun ennustetaan jatkuvan tulevaisuudessakin.

Ulosottomyyntiä odottaa tällä hetkellä noin 13 600 huoneistoa tai kiinteistöä. Vaikka Ulosottolaitos myy kohteita tällä hetkellä enemmän kuin nykymenettelyn aikana koskaan, myyntiä odottavien kiinteistöjen ja huoneistojen määrä jatkaa kasvuaan. Ulosottomenettelyyn päätyvät usein kohteet, joita ei ole ollut mahdollista myydä vapaaehtoisilla kaupoilla. Kohteet ovat alueilla, joissa kohteiden hinnat ovat painuneet erittäin alhaiselle tasolle, jolloin viranomaismyynnit usein vaativat useita myyntiyrityksiä tai kohteita ei lopulta pitkänkään myyntiajan jälkeen saada hyväksyttävällä hinnalla realisoitua.

Keskimääräisillä kauppahinnoilla arvioituna myyntiä odottavien huoneistojen ja kiinteistöjen kokonaisarvo on noin puoli miljardia euroa. Myyntiä odottava omaisuus tarkoittaa niiden omistajille maksujen edelleen viivästymistä ja samalla hakijoille, kuten valtiolle edelleen viivästyviä saatavien maksuja.

Häätöjen määrä on lisääntynyt rajusti korona-ajan jälkeen. Aikaisemmasta noin 7000 vuosittain vireille tulleen häädön määrästä lähestytään 9 500 vuosittaisen häädön määrää.

Ulosottolaitos tekee sidosryhmäyhteistyötä, tavoitteena ennalta ehkäistä ylivelkaantumista. Tähän liittyen Ulosottolaitos on mukana pilottihankkeessa, jonka tavoitteena on häätöjen määrän vähentäminen. Työtä tehdään Lahdessa, Jyväskylässä ja Vantaalla, paikkakunnilla, joissa häätöjä on poikkeuksellisen paljon.

Kiinteistöjen ja huoneistojen realisoinnit sekä häädöt ovat toimia, joissa puututaan kansalaisten oikeuksiin poikkeuksellisen voimakkaasti. Tätä työtä ei voi automatisoida tai tehdä huonosti. Kasvavista realisointimääristä selviytyminen asianosaisten oikeuksien kannalta kohtuullisessa ajassa vaatisi Ulosottolaitokselle lisää resursseja, jotta

myyntejä voidaan hoitaa kohtuullisin myyntiajoin. Pitkittyneestä myyntiajasta kärsivät sekä kansalaiset että velkojat.

Ulosottolaitos on merkittävä toimija EU:n Venäjän vastaisten pakotteiden toteutumisessa

Ulosottolaitos panee täytäntöön EU:n henkilö- ja yhteisöpakotteet. Pakotteet työllistävät Ulosottolaitosta huomattavasti. Erityistäytäntöönpanon yksikön 58 henkilötyövuodesta yli kymmenen toimii tällä hetkellä pakotteisiin liittyvässä tutkinnassa.

Pakotetoimintaan ei ole kohdennettu lisärahoitusta, joten pakotetoiminnan kustannukset on katettu ns. normaalin toiminnan rahoituksesta. Vuoden 2026 pakotetoiminnan rahoitustarve on n. 1,44 miljoonaa euroa.

Ulosottolaitoksen erityistäytäntöönpanoyksikön toiminnalla on merkittävä rooli harmaan talouden torjunnassa ja rikosvastuun toteuttamisessa, kuten muun muassa rikoshyödyn takaisin ottamisessa. Venäjä vastaisten pakotetehtävien myötä erityistäytäntöönpanon resursseista huomattava osa on poissa normaalista toimintayksikön työstä. Tämä on vaikuttanut laskevasti toiminnan tuloksellisuuteen. Pakotehtävien arvioidaan jatkuvan vielä pitkään.

Toimipaikkaverkosto

Ulosottolaitoksen toimipaikkaverkoston verkostoa pienennetään suunnitelman mukaisella tavalla. Hanke etenee 1.7.2025 voimaan tulleen toimipakkoja koskevan asetuksen mukaisesti. Lakkautettavista 35 toimipaikasta vain kolme on edelleen toiminnassa toukokuun 2026 lopussa. Näiden toimipaikkojen vuokrasopimukset eivät ole vielä olleet irtisanottavissa. Lakkautettujen toimipaikkojen lisäksi säätöjä on saatu sopimusmuutoksin, lisäämällä tilatehokkuutta Helsingin toimipaikassa. Säästöt on jo huomioitu Ulosottolaitoksen rahoituksessa täysimääräisinä.

Digitalisaatio ja sähköinen asiointi

Ulosoton asiakkaita, sekä hakijoita että velallisia, palvellaan pääosin sähköisten palveluväylien kautta. Samalla myös henkilökohtainen asiointi puhelimitse, sähköpostilla, kirjeitse tai toimipaikoissa on edelleen mahdollista. Ulosotto on ollut valtionhallinnossa edelläkävijä digitaalisen viranomaisviestinnän kehittämisessä. Vaikka pääosa viestinnästä tapahtuukin sähköisesti, ulosottomenettelyyn ja ulosoton velallisasiakkaisiin liittyvää viestintää tapahtuu edelleen perinteisen postin välityksellä. Postikulut ovat olleet merkittävä Ulosottolaitoksen kuluerä. Lähtevän kirjepostin määrää on pystytty vähentämään, jolloin kustannukset on saatu laskemaan. Viranomaispostin muuttuminen ensisijaisesti digitaaliseksi 14.4.2026 alkaen tulee edelleen vähentämään kirjepostin määrää. Ulosoton säästöksi digitaalisen asioinnin kehittämisessä on arvioitu vuodesta 2027 lähtien vuosittain noin 3 miljoonaa euroa. Tämä vähennys on jo huomioitu ulosottolaitoksen rahoituksessa. Säästöjen todellinen suuruus riippuu postimäärien lisäksi siitä, miten Posti hinnoittelee jäljelle jäävän kirjepostin maksut.

Ulosottolaitoksen merkitys yhteiskunnalle ja julkishallinnon rahoitukselle

Nykyisellä menotasolla Ulosottolaitoksen budjetti on alijäämäinen koko seuraavan kehyskauden ajan, vaikka kaikki suunnitellut säästötoimet saadaan toteutumaan. Vaikka toiminnan kehittämisellä on saatu tehokkuutta lisättyä, Ulosottolaitokselle tulleiden lisätehtävien ja lisääntyvän työmäärän vuoksi henkilöstö ei tule selviytymään lisääntyvästä työmäärästä.

Ulosottolaitoksen perintätuloksesta kertyy yhteiskunnalle vuosittain veroina, muina julkisoikeudellisina asioina ja sakkoina noin 410–465 miljoonaa euroa, joka vastaa noin 31–35 % perimistuloksesta.

Ulosottolaitos kerää toiminnastaan lailla säädettyjä ulosottomaksuja. Maksullisen toiminnan tuotot vuonna 2026 olivat 99,5 miljoonaa euroa.

Tämä vastaa yli 80 % Ulosottolaitoksen kaikista toimintamenoista. Ulosottomaksutulot tilitetään kokonaisuudessaan valtiolle.

Myyntimaksut ja häätöjen toimenpidemaksut ovat merkittävästi pienemmät verrattuna näiden tehtävien aiheuttamien kulujen määrään. Maksujen korottaminen tasolle, joka maksuperustelain mukaan on mahdollinen, lisäisi tuloa valtiolle ja oikein kohdennettuna voisi vähentää näistä tehtävistä aiheutuvaa työkuormaa.

Ulosottolaitoksen talouden tilanne

Mittavista menosopeutuksista huolimatta toiminnan rahoitus on kehyskaudella vuosittain alijäämäinen. Oikeudenhoidon selonteko ei tuonut Ulosottolaitokselle lisärahoitusta, ainoastaan vähensi rahoituksen leikkauksia. Henkilöstön määrä on ollut jatkuvasti vähentymässä.

Säästö henkilöstöstä merkitsee heikkenevää oikeusturvan sekä laadun ja tuloksen laskun lisäksi myös valtiolle fiskaalista tappiota. Prosenttiyksikön aleneminen ulosoton tuloksessa pudottaa julkiselle sektorille tilitettävää määrää arviolta noin 5 miljoonalla eurolla.

Veikko Minkkinen
valtakunnanvouti

Digital PDF Signature / Digitaalinen PDF-allekirjoitus
Veikko Minkkinen
Valtakunnanvouti
Ulosottolaitos
veikko.minkkinen@oikeus.fi